

KODEX JEDNÁNÍ DOSPĚLÝCH

Pracovní návrh*

JUNÁK - ČESKÝ SKAUT

PREAMBULE

“Posláním a účelem Junáka - českého skauta je – v souladu s principy a metodami stanovenými zakladatelem skautského hnutí Robertem Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu A. B. Svojsíkem – podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí; jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k nejvyšší Pravdě a Lásce; sobě samým; bližním, vlasti, celému lidskému společenství a přírodě.”

(Stanovy Junáka - českého skauta)

Dospělí jsou mladým lidem na této cestě průvodci, ať jde o činovníky/činnovnice či další dospělé, kteří se do skautské činnosti zapojují.

Kodex jednání dospělých doplňuje hodnoty definované posláním, skautskými principy a skautskou výchovnou metodou o hranice, ve kterých bychom se jako dospělí průvodci měli pohybovat. Je vodítkem pro zajištění bezpečného prostředí v oddílech. Chceme, aby si mladí lidé neodnášeli z oddílů negativní zkušenosti týkající se nevhodného chování vůči nim. Taková zkušenost může být způsobena nevhodně nastavenými mantinely chování ze strany dospělých, nevhodně připravenými programy, šikanou, zneužíváním.

Každý dospělý, který se podílí na skautské výchově, by měl tento kodex znát, aktivně se k němu přihlásit a jednat podle něj.

Pokud se v kodexu mluví o skautech a skautkách, jde o obecné pojmenování kterékoliv věkové kategorie mladých lidí.

vůči skautům a skautkám

Dospělý průvodce

- se ke skautům a skautkám chová přátelsky, navazuje s nimi jen přiměřené vztahy a ke všem má rovný přístup.

Dospělý rozdává svou pozornost a přátelství k dětem rovným dílem, nemá mezi nimi oblíbené a neoblíbené. Mezi nepřiměřené vztahy patří např. vztahy milostné, sexuální, či přílišná podřízenost dětí vůči dospělým.

- si je vědom/a významu své autority při výchově a nezneužívá ji.

Dospělý si uvědomuje, že jeho jednání je pro děti příkladem, je výchovným vzorem. Nevyužívá svou autoritu pro vlastní prospěch.

- nezraňuje skauty a skautky slovy ani činy a nedovolí to ani jiným.

Nepomlouvá a neponižuje děti. Zakročí proti šikaně, týrání či jiné formě ubližování. Prohřešky řeší spravedlivě, zbytečně netrestá. Při hodnocení dětí mluví o jejich jednání ne o osobnosti, např. NE: Ty jsi nešika, žes to tady celé polil. ANO: To se ti nepovedlo, žes to celé tady polil.

- fyzický kontakt ke skautům a skautkám udržuje přiměřený, všímá si jejich reakce na kontakt a reflektuje jejich potřeby.

Všímá si reakcí dětí na fyzický kontakt při hrách či běžných činnostech. Nenutí děti k fyzickému kontaktu, např. ne vždy chce plačící dítě obejmout. Naopak umí dítě obejmout, když je to třeba. Uvědomuje si, že přílišný fyzický kontakt s dětmi může také vést k jeho špatnému pochopení a k obvinění z nečestných úmyslů.

- chrání a respektuje soukromí skautů a skautek. S jejich osobními věcmi nakládá s náležitou péčí.

Respektuje soukromé vlastnictví skautů a skautek, tajemství typu deníků, poštovní tajemství či právo na soukromí např. při kontrole úklidu stanů. Respektuje stud dětí, pomoc při hygieně dětem poskytuje jen po dohodě s nimi, případně s rodiči. Nedopustí zbytečné ničení věcí dětí, např. respektuje, že dítě na lyžích nechce přejet silnici, protože se bojí zničení skluznice; upozorní, že při dalším programu se může oblečení výrazně umazat a zničit apod.

- programy pro skauty a skautky připravuje i realizuje s ohledem na psychickou i fyzickou bezpečnost účastníků.

Programy by měly být přiměřené věku a fyzické a psychické zdatnosti účastníků. Programy jsou dobrovolné, dítě může program opustit, když je to pro něj fyzicky či psychicky nepříjemné (např. téma smrti, rozvodů, budoucnosti apod.). Při přípravě programů myslí na možné dopady na duši i tělo, dle potřeby zařadí odpočinek, reflexi či promluvu s tím, koho program více zasáhnul. Rituály používané v oddíle jsou bezpečné ve všech ohledech a nepostrádají smysl a účel.

- vytváří důvěryhodnou a bezpečnou atmosféru, jejíž součástí jsou dobré vztahy a vzájemný respekt všech členů a členek oddílu.

Podporuje tvorbu oddílových pravidel s dětmi, sám/sama je dodržuje. Podporuje členy/ky oddílu v otevřenosti k ostatním. Naslouchá dětem. Podporuje přátelské chování, slušnou mezilidskou zpětnou vazbu, vzájemnou pomoc. Nedovolí negativní jevy v jednání k ostatním (šikanu, urážení, pomlouvání...).

- vede skauty a skautky k tomu, aby sami dokázali nastavovat hranice vlastního pocitu bezpečí.

Vytváří skautům a skautkám bezpečný prostor pro nastavování a zkoumání vlastních hranic (např. dítě se bojí slanit ze skály, vlídně ho podpoří v tom, aby to dokázalo, pomůže mu přenést se přes to, když to nedokázalo). Umožňuje jim říkat, co se jim líbí a co ne, co je jim příjemné a co už není, jejich pocity respektuje. Učí děti odmítnout to, co se jim nelíbí, dokázat říct NE.

- je připraven skautům a skautkám poskytnout pomoc a podporu v nesnázích.

Dokáže naslouchat dětem, všímá si příznaků dětského trápení. Umí nabídnout pomoc sám/sama a ve vážnějších případech se obrátit o pomoc jinam (jiný vedoucí, krizové linky Junáka či Linka bezpečí, OSPOD, policie).

vůči organizaci

Dospělý průvodce

- vychovává skauty a skautky pomocí skautské výchovné metody a ztotožňuje se s posláním a principy Junáka - českého skauta.

Všichni dospělí působící v organizaci (tedy i neskauti pomáhající na táboře třeba v kuchyni ap.) by měli znát poslání Junáka - českého skauta a ve své činnosti ho pomáhat naplňovat. Toto poslání je potřeba neztrácet ze zřetele i v běhu skautské každodennosti.

- si uvědomuje, že svým chováním ke skautům a skautkám reprezentuje celou organizaci, a snaží se zachovávat její dobré jméno.

Vedoucí se (nejen na veřejnosti) k dětem chová slušně a jde sám dobrým příkladem - menším např. vysvětlí uvolnění míst pro starší lidi v dopravních prostředcích, starším to připomene.

vůči jiným dospělým v organizaci

Dospělý průvodce

- sdílí s ostatními členy a členkami vedení ty informace o skautkách a skautech, které napomáhají bezpečnému chodu oddílu a usnadňují individuální přístup. Přitom dbá na korektnost podaných informací a chrání soukromí skautů a skautek a dbá na dodržování platné legislativy České republiky.

Dospělý průvodce si uvědomuje, že osobní data jsou citlivé údaje a je potřeba s nimi zacházet dle platné legislativy. S ostatními členy oddílu sdílí podstatné informace potřebné pro jeho chod. Např. že docházka dítěte do oddílu může být ovlivněna čerstvým rozvodem rodičů, je podstatná informace, zatímco časté hádky rodičů v okolí klubovny, který z nich měl dítě dovést/vyzvednout, podstatnou informací není, stejně jako soukromý názor vedoucího na rodinnou situaci. Sdílí informace, které usnadní individuální přístup - je-li v oddíle někdo s diagnózou ADHD, může tato informace pomoci při sestavování programu do kratších bloků. Je-li někdo silný trémista, sdělí si to vedoucí mezi sebou a nenutí ho k výkonům před ostatními.

- respektuje odlišné pohledy ostatních dospělých na výchovu, ale snaží se zachovávat v zásadních momentech výchovy jednotný přístup. Při volbě přístupu ke skautům a skautkám a hledání forem výchovného působení, považuje bezpečí skautů a skautek za významnou a neopominutelnou hodnotu.

Vedení oddílu se snaží, aby nastavovaná pravidla, pokyny směrem ke skautům a skautkám byla sdílená, postoj všech vedoucích by měl především odpovídat skautské výchovné metodě. Při řešení případných různých názorů je potřeba neztratit ze zřetele, proč se daná věc řeší a v první řadě vždy zohledňovat nejlepší řešení pro kluky a holky, nikoliv zájmy či potřeby některého z vedoucích. Celá skupina by měla být seznámena s pravidly, kterými se řídí. Např.: Vedoucí se nedohodli na pravidle práce s nožem - skaut dle pokynů prvního vedoucího začal vyřezávat osobní totem, ale od druhého dostal hodně zle vynadáno, že sám bez dozoru neměl používat nůž, poškozeným je v této situaci skaut, který odchází s pocitem viny a křivdy zároveň, protože vlastně postupoval dle pokynů prvního vedoucího.

- je pozorný/á vůči rizikovému chování jiných dospělých v jednotce ke skautům a skautkám. Je aktivní v podávání otevřené, konstruktivní a zároveň nenásilné zpětné vazby k chování ostatních dospělých. Stejně tak je otevřený/á zpětné vazbě od ostatních na své vlastní chování.

Vedoucí nezneužívá své autority nepřiměřeně ani vůči jiným dospělým v organizaci, umí ale upozornit na nevhodné chování jiného vedoucího - podáním zpětné vazby, podporou v nápravě chování.

- v případě zjištění, že jiný z dospělých průvodců v organizaci jedná nezákonným či pro skauty a skautky škodlivým způsobem, je připraven/a jednat.

Dospělý je dle povahy a závažnosti činu připraven kontaktovat vedoucího střediska, policii, OSPOD, rodiče. Umí v případě potřeby vyloučit osobu z oddílu a situaci přiměřeně vysvětlit dětem, pokud je to nutné.

vůči rodičům

Dospělý průvodce

- respektuje rozhodující úlohu rodičů při výchově skautů a skautek, při tom však zároveň respektuje a vůči rodičům vhodně komunikuje nároky a požadavky, které vyplývají z výchovného poslání Junáka a povinností organizace, pokud jde o zajištění bezpečnosti skautů a skautek
- *Rodiče našich kluků a holek v oddíle nám mohou být důležitými a užitečnými partnery, s nimiž se radíme, vzájemně si vycházíme vstřícně či je žádáme o pomoc, pokud to nejlepší zájem dítěte vyžaduje. Uvědomujeme si, že budování dobrého vztahu s nimi je žádoucí a může nám pomoci k úspěšné výchově v oddíle. Aktivně takové vztahy budujeme.*
- respektuje odlišné výchovné nastavení rodiny a rodinného prostředí skautů a skautek, dokáže je využít k pochopení odlišnosti dětí.

Může se stát, že pravidla, na která jsou skauti a skautky zvyklí z rodinného prostředí, a pravidla oddílová, se liší. Odlišnosti je třeba respektovat a před holkami a kluky je nesrovnávat. Je-li třeba, je žádoucí skautům, skautkám a případně i jejich rodičům vysvětlovat, na jakých hodnotách a proč oddílová pravidla stojí.

- sděluje rodičům důležité informace z oddílové činnosti týkající se jejich dětí.
Stejně tak, jako my potřebujeme pro své výchovné působení vědět spoustu informací o dětech, potřebují rodiče vědět, co se s dětmi v oddíle děje - co zažily, v čem jejich dcera či syn konkrétně vyniká, na co jsou šikovní, co je baví, jaké pokroky dělá, jak si stojí ve skupině ostatních dětí aj. Pro dlouhodobější plánování rodinné činnosti potřebují také dostatečně dopředu znát plán oddílových akcí, aby kluci a holky měli možnost se zúčastnit obou programů plnohodnotně. Někdy je dobré se s dítětem předem domluvit, jak moc konkrétně a jakým způsobem určité informace rodičům sdělíme.

vůči sobě

Dospělý průvodce

- si je vědom/a takových osobních limitů, vlastností a projevů, které mohou ovlivnit jeho/její výchovné působení.

Při přípravě programu myslím také na své možnosti a schopnosti. Mám-li tendenci více mluvit než poslouchat, nechám citlivý rozhovor s dítětem, které se potřebuje vymluvit, na někom, kdo umí naslouchat lépe. Nebudu pro skauty a skautky chystat program na skalách/ve výškách, pokud sám/sama trpím závratí, vím o tom a nejsem s to daný pocit překonat nebo ovlivnit. Nebudu dětem vnucovat své stravovací návyky typu vegetariánství/veganství, uvědomuji si však, že můj příklad je může ovlivnit a jsem připraven/připravena situaci vysvětlit.

- si na sebe bere jen to, co zvládne, aby zachoval bezpečnost svou i skautů a skautek.

Vnímá odpočinek jako relevantní nástroj proti osobnímu vyhoření a umí odpočívat.

Dospělý si uvědomuje, že není (a neměl by být) jediným vedoucím, myslí na to, že se má s kým vystřídat a že si má vychovávat nástupce. Věří ostatním, že zvládnou v případě potřeby jeho práci, a dovede jim ji přenechat. Dělá to, co umí, zvládne, dovede a bere si na sebe jen takové množství a obsah, který tomu odpovídá. V průběhu činnosti reflektují svůj zdravotní stav a případná omezení. Umí si říct o pauzu, čas pro sebe.

- si v případě potřeby umí říct o pomoc, aby zachoval/a bezpečí skautů a skautek i své vlastní. Uvědomuje si, že na řešení náročných situací nemusí být sám/sama.

V případě potřeby si umí říct o pomoc jinému vedoucímu, umí se obrátit na příslušné krizové linky. Dospělý rozpozná svou duševní krizi a řeší ji, uvědomuje si náročnost situace a v případě potřeby vyhledá vhodnou odbornou pomoc.

- se vzdělává v oblasti výchovy a psychického bezpečí dětí, je ochotný měnit svoje názory.

Dospělý je ochotný nahlížet na své názory z jiného úhlu pohledu a je otevřený novým poznatkům z oblasti výchovy.

* Tento text je označen jako návrh, protože nejde o hotový a schválený dokument, který by byl v organizaci ukotven. Je to pracovní verze kodexu, o které chceme společně diskutovat, dosáhnout jejího zlepšení a doladění a pokrytí všech nezbytných oblastí ochrany a bezpečí dětí. Cílem je vytvořit dokument, který bude schválen ústředními orgány a bude určen jeho status. Současný návrh kodexu je napsán tak, aby v obecné, ale dostatečně široké rovině pokryl celou škálu situací, na které lze při oddílové činnosti narazit a stal se opěrným bodem pro další nástroje na něj navazující.